

Poeti delle Marche

“Un’isola di poesia nel cuore d’Italia”

Marche költői

„A költészet szigete Itália szívében”

È frequente che gli inizi dei poeti nati nelle Marche siano connotati dalla lettura e dall'amore di Giacomo Leopardi, peraltro presente in molti autori del Novecento che, pure, non sono stati spinti dalle colline e il mare in lontananza, dalle ginestre, ma che si sono scoperti poeti sull'onda emotiva della fine della giovinezza o dell'adolescenza, cioè dell'innocenza.

Gli inizi sono stati tuttavia un lampo, ognuno, poi, ha trovato una strada sua e singolare per esperienza e scrittura, sensibilità, intenti e risultati. Per esempio, i poeti “usciti” poco prima o poco dopo la seconda guerra mondiale: Franco Maticcotta prende a tema la guerra e la resistenza, quindi la Milano degli anni cinquanta; Luigi Di Ruscio si ispira al sociale per investigarvi acerbità e sopraffazioni; Anna Malfaiara si affida ad una poesia sperimentale urticante.

Paolo Volponi entra, invece, — con una forza ed una energia poetica che ne fa uno dei maggiori poeti e scrittori italiani — nel contrasto tra mondo della natura e mondo dell'industria (e mondo del capitale economico e finanziario), tra mondo dell'esistente e mondo della possibilità, come ha messo in rilievo Capodaglio nell'ultimo numero del 2005 di *Italia & Italy*.

La generazione successiva prenderà a sostegno via via la memoria, la vita quotidiana, lo scarto tra l'attesa e la presenza, l'amore, i conti della esistenza soggettiva che non tornano, lo sguardo dentro la realtà anche politica o sociale. Lo farà con l'invettiva ed il sarcasmo (Ercole Bellucci), con la lingua vigile della malinconia (Leonardo Mancino), con una cadenza memoriale (Umberto Piersanti), affidandosi al mito contro la desolazione (Luigi Martellini), con sottolineature ironiche e ritmi che stringono sulla chiusura — il presente — o rilasciano apertura — il desiderio di futuro — (Eugenio De Signoribus), con il disincanto anche appassionato (Guido Garufi), recuperando la terzina contro l'impoverimento della sostanza culturale ed umana (Gianni D'Elia), con la lucida visione delle cose dell'oggi proiettate nel domani (Remo Pagnanelli). O con la forza trascinante del dialetto (nel caso anconetano) per una ripresa e continu-

Gyakran megtörténik, hogy a Marche régióban született költők első próbálkozásait a Giacomo Leopardi iránt érzett szeretet tisztelet, műveinek olvasása jellemzi. Ez peresze nem csak velük fordul elő, de Leopardi hatása kimutatható a XX. század számos olasz szerzőjénél. Ezeket a költőket nem a dombos tájak, a messzeségben feltűnő

tenger, vagy a hangulatos rekettyések ihlették, hanem a fiatalság, a kamaszkor, vagyis az ártatlanság korának végét jellemző érzelmi hullámzások közepe éretek költővé.

A kezdet ugyanakkor a villámcsapás sebességével érte utol a költői vénával megáldottakat, közülük később mindenki megtalálta persze a maga egyedi, csak rá jellemző útját az életben, az írásban, a sajátos érzékenységben, szándékokban és eredményekben. Példaként említsük azokat a költőket, akik kevéssel a II. világháború előtt vagy után tűntek fel. Franco Maticcotta témái például a háború és az ellenállás, majd később az ötvenes évek Milánója köré csoportosulnak. Luigi di Ruscio a társadalmi problémákból meríti az inspirációt, azok keserősége, durvasága foglalkoztatja. Anna Malfaiara költészete szúrósan kísérelti jellegű.

Ezzel szemben Paolo Volponi olyan energiával, költői erővel robban be az irodalomba, hogy az egyik legnagyobb olasz író, költő válik belőle. A természet és az ipari termelés, a gazdasági és pénzügyi tőke ellentmondásokkal terhes valóságába lép be, ott lavíroz költészetével a létező világ és a lehetőségek világa között, mint azt Capodaglio is kiemelte az *Italia&Italy* 2005. évi utolsó számában megjelent írásában.

A következő generáció költészetében lassacskán tért nyernek olyan motívumok, mint az emlékezet, a mindennapi élet, a várakozás és a jelenlét közötti időtöredékek, a szerelem, az eredménytelen számvetés a létezés szubjektív momentumaival, a valóságba behatolás, legyen az akár politikai vagy társadalmi valóság is. Erre a költészetre jellemző a nyelvi találmányosság és szarkazmus (Ercole Bellucci), a melankolikus írásmód (Leonardo Mancino), a múltból örökölt hanglejtés (Umberto Piersanti), a bízalom mítoszának megjelenése a kétségbeeséssel, vigasztalansággal szemben (Luigi Martinelli). Költői nyelvezet ez ironikus beütéssel

GIANNI D'ELIA
**CONGEDO
 DELLA VECCHIA OLIVETTI**

GIULIO EINAUDI EDITORE

«L'impoetico: raccontalo a lampi. Nomina le nuove impercettive cose del mondo in cui ora siamo immersi. E siano i versi

attenti al comune, alla prosa che servi. E all'arso cicalfo delle stampanti, poi che canto è forza di memoria e sentimento

e oggi nient'altro che il frammento sembra ci sia dato per istanti, tu pure tentalo, se puoi, come tanti durando un poco oltre quel vento...»

azione di identità. Una generazione anche al femminile, nel panorama letterario e poetico almeno dagli anni settanta in poi, nella cui poesia in nome in nome senti l'eco di ciò che non è stato ed era promesso (Anna Vichi Albanesi), l'accento sul male del mondo (Alli Caracciolo), la religiosità della creatura (Enrica Loggi), la quotidianità che sbanca l'idealità (Patrizia Papili), l'intorno che diventa interno vitale (Silvia Cecchi).

Lo spazio mi costringe a fermarmi. Vi sarà modo di parlare di altri o dei tentativi emersi dagli anni novanta del novecento. Perché, come ha scritto Carlo Bo, le Marche "sono un'isola di poesia nel cuore dell'Italia".

In quest'isola ci sono anche i miei librini: *Un altro tempo* (1972), *Albero e foglia* (1982), *Sinopia per appunti* (1997), *Poesie* (2000), *Versi alfabetici* (2004) e versi diversi in edizioni d'arte. Sui quali riporto le parole di un critico, tra altri, Gualtiero De Santi: "Lo stile lirico di questa scrittura – ormai

una cifra stilistica della poetessa – si chiude entro spazi e incisi dubitativi, tenendosi tra punti di interrogazione, riflessi corporali e contrappunti psichici (...) pretende o almeno cerca d'aver adito al dire, adito alle parole che congiungono in un solo tratto la rabbia, il dolore e l'ira, ma anche la gioia, la malinconia, lo spirito critico, anche l'attesa di futuro (sempre presente nell'orizzonte di questa scrittura)".

Maria Lenti

Maria Lenti

Versi alfabetici

Quattroventi

The poets of the Marches, at the beginning of their careers, have often reflected in a conspicuous way the influence of Giacomo Leopardi. But later, as they have matured, virtually every one of them – from Volponi to Bellucci to D'Elia – has found his own personal and original style. This is also true of the generation of female writers – like Albanesi, Loggi and Cecchi – who have taken their places in the literary and poetic canon of the Marches since 1970. It is to this generation that Maria Lenti, author of *Versi Alfabetici*, belongs.

és olyan ritmusokkal, melyek olykor körbezárják a jelent, olykor megnyílnak a jövő iránti vágyakozás előtt (Eugenio De Signoribus). Megjelenik itt a néha szenvedélyes kiábrándulás (Guido Garufi), az emberi és kulturális teljesítmény elszegényedésével szemben visszatér a háromsoros versszak, a tercina (Gianni D'Elia), visszatér a ma dolgaira értelemmel tekintő, de ugyanakkor a jövőbe projektált látásmód (Remo Paganelli). De itt van

az önazonosság folyamatosságát és újratermelődését elősegítő nyelvi dialektus elragadó bája (az ancónai nyelvjárás esetében). Ez a generáció egyben nőiesedést is hozott az irodalmi és költészeti horizonton legalább is a hetvenes évektől kezdve. Ebben a női költészetben, ahogy haladunk előre névről névre visszhangzik minden olyasmi, ami ígéret volt és minden, ami nem (Anna Vichi Albanesi), a hangsúly a világ rossz dolgaira helyeződik (Alli Caracciolo), megjelenik a teremtés vallásossága (Enrica Loggi), itt van a hétköznapiság, mint az idealizmus trónfosztója (Patrizia Papili) és a környezet, amely a belső létezés alapvető részévé válik (Silvia Cecchi).

A terjedelmi korlátok itt megállásra kényszerítenek. Bizonyosan lesz alkalom arra, hogy másokról is szót ejtsünk, hogy beszéljünk azokról a költői kísérletekről, melyekkel a XX. század kilencvenes éveit szolgálták. Mert ahogyan Carlo Bo is írta, Marche régió „a költészet szigete Itália közepén”.

Ezen a szigeten ott vannak az én könyvecskéim is: Egy másik idő (1972), Fa és levél (1982), Vörös betűs

jegyzetek (1997), Versek (2000), Versszakok ábécében (2004) és különböző versrészletek művészeti kiadványokban. Szeretném itt egy kritikus, Gualtiero De Santi sorait idézni: „Az írások lírai stílusát jellemzik – ez már a költőnőt mindenki mástól megkülönböztető egyéni stílus – a meghatározott térbe, rövid, kétséget kifejező közbeszúrt mondatok és kérdőjelek közé zárt szövegek, utalások a testiségre lélektani ellenpontozással (...) megkövetelve, de legalább is keresve a mondanivaló megértésének útját, megértetni a szavakat melyek egy, egyetlen egységben jelenítik meg a düh, a fájdalom, a harag, de az öröm, a melankólia, a kritikai szellem, és a jövővárás (ez egyébként mindig jelen van e költészet horizontján) jelenségét is”.

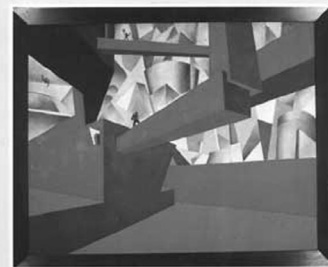
Maria Lenti

EUGENIO
 DE SIGNORIBUS

Ronda
 dei conversi

La Poesia delle Marche
 Il Novecento

A cura di Guido Garufi

il lavoro editoriale / Caratteri